

SZAKMAI BESZÁMOLÓ A 2322/0003. sz. NKA-pályázathoz A Ráday Gyűjtemény jubileumi konferenciái

2013-ban a Ráday Gyűjtemény többszörösen is kerek jubileumokat ünnepelt: 300 éve született Ráday Gedeon, a műemlékkönyvtár nagy gyűjtője és a magyar művelődéstörténet neves alakja. 100 éve született Benda Kálmán történész-akadémikus, aki pályája során két ízben is dolgozott a Gyűjteményben (az 1950-es évek elején levéltárosként, 1981-től haláláig, 1994-ig igazgatóként), és nevéhez fűződik a Ráday Gyűjtemény szakmai korszerűsítése, tudományos programjának kialakítása. – Ugyancsak tavaly volt 100 éve annak, hogy a Ráday Gyűjtemény – akkor még csak levéltári és könyvtári részlegekkel – nyilvános, minden kutató számára hozzáférhető módon megkezdte működését jelenlegi címén.

Ezeket az évfordulókat a Ráday Gyűjtemény 2013 őszén két különálló konferenciával ünnepelte.

I. A Ráday-család a magyar kultúrában – 300 éve született Ráday Gedeon (2013. október 10.)

A konferencia előszervezése 2013 tavaszától kezdődött az előadókkal való egyeztetéssel és a terem lefoglalásával. Honlapunkon az egész év folyamán havonta frissített publikációkat tettünk közzé Ráday Gedeon életéről és munkásságáról (Berecz Ágnes), előre jelezve az őszi konferenciát is. A konferencia célja az volt, hogy lehetőleg új kutatásokról, új eredményekről essék szó. Felvettük a kapcsolatot a Debreceni Tudományegyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet kutatócsoportjával (Debreczeni Attila, Borbély Szilárd), mert jelenleg főként ott folynak a témára, korra vonatkozó kutatások. A végleges program a következő lett:

A konferencia:

Szervező és lebonyolító: Ráday Gyűjtemény
Közreműködő partner: Szabó András (a KGRE és a Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma képviseletében)

Helyszín: A Dunamelléki Református Egyházkerület Székházának Díszterme
1092 Budapest, Ráday utca u. 28.
Időpont: 2013. október 10-én, 11 órai kezdettel

Program:

Köszöntés (Berecz Ágnes – Szabó András)

11.10–11.35 Berecz Ágnes (Ráday Gyűjtemény): Ráday Gedeon, a könyvgyűjtő életműve
11.35–12.00 Szilágyi Márton (ELTE BTK): Ráday Gedeon és a magyar irodalmi intézményrendszer
12.00–12.25 Borbély Szilárd (DTE): Ráday programja
12.25–12.50 Orbán László (DTE): Kazinczy Ráday-portréja (kapcsolat történeti kérdések)

12.50–13.30 Szünet (kávé, pogácsa)

13.30–13.55 Petróczi Éva: A „magyar Pope”, Ráday Gedeon
13.55–14.20 Hermann Zoltán (KRE): Violák – Ráday Gedeon Mezei dala, Szentjóni Szabó László Poétája és Johann Georg Jacobi Das Veilchenje
14.20–14.45 Balog Edit Otília (PhD hallgató, DTE): A szerelem alakzatai (Fáy Zsuzsa és Ráday Gedeon)
14.45–15.10 Veisz Bettina (MA hallgató, DTE): Ráday II. Gedeon Falbaire drámájának fordítása kapcsán...

15.10 Zárszó

Támogatóink:

Nemzeti Kulturális Alap
Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma
Dunamelléki Református Egyházkerület Székháza
Juhász cuki, 1092. Budapest, Ráday utca 15.
Kis Dániel ABC, 1092 Ráday utca 24./A
2h-2004 Kft – Zöldégy- és vegyesbolt, 1092 Ráday utca 3.

nka

*A Ráday-család
a magyar kultúrában –
300 éve született
Ráday Gedeon*

Meghívó

Az elkészült *Meghívót* nyomtatott, illetve pdf formátumban postai és elektronikus úton küldtük ki célzottan 100 szakmai partnernek, illetve több levelezőlista alkalmazásával (MTA Irodalomtudományi Intézet, KATALIST, EKE-lista, Förster-központ, egyetemek bölcsészettudományi hálózatai stb.) igyekeztünk lefedni a teljes potenciális bázist. – A visszajelzések szerint ez sikerült, az egyetlen és előre tervezhetetlen probléma az volt, hogy október közepén számos szakmai konferencia zajlott egyidejűleg.

A *Meghívón* kívül a médiában is igyekeztünk hírt adni a készülő rendezvényről. A Parókia református portálon *A könyvek szerelmese* címmel készült interjú Ráday Gedeon jelentőségéről (<http://www.parokia.hu/hir/mutat/4916/>), amelynek szerkesztett anyaga megjelent a Reformátusok Lapjában is a konferencia előtti héten; és a konferencia meghívója is megjelent mindkét felületen (<http://www.parokia.hu/esemeny/mutat/2308/>). Plakátok is készültek a programról.

2013. október 10-én a Dunamelléki Református Egyházkerület Székházának Dísztermében a programnak megfelelően lezajlott a konferencia a következő előadásokkal:

Berecz Ágnes (Ráday Gyűjtemény): Ráday Gedeon, a könyvgyűjtő életműve

Szilágyi Márton (ELTE BTK) Ráday Gedeon és a magyar irodalmi intézményrendszer

Borbély Szilárd (DTE): Ráday programja

Orbán László (DTE): Kazinczy Ráday-portréja (kapcsolattörténeti kérdések)

Szünet (kávét, pogácsa)

Petrőczy Éva: A „magyar Pope”, Ráday Gedeon

Hermann Zoltán (KRE): *Violák* – Ráday Gedeon *Mezei dala*, Szentjóni Szabó László *Poétája* és Johann Georg Jacobi *Das Veilchenje*

Balog Edit Otilia (PhD hallgató, DTE): A szerelem alakzatai (Fáy Zsuzsa és Ráday Gedeon)

Veisz Bettina (MA hallgató, DTE): Ráday II. Gedeon *Falbaire* drámájának fordítása kapcsán...

Képek a rendezvényről:

A konferencia szünetében a látogatók megtekinthették az erre az alkalomra összeállított kamarakiállítást Ráday Gedeon életútjáról és könyvtárának néhány válogott ritkaságáról (Borvölgyi Györgyi), valamint első ízben volt látható az újrendezett műemlékkönyvtár.

A lezajlott konferenciát szakmai szempontból nagyon eredményesnek ítéltük: a debreceni és budapesti egyetemi oktatók, kutatók, bölcsészhallgatók mellett könyvtári, levéltári intézményekből és az Irodalomtudományi Intézet kutatóiból is sokan részt vettek rajta. Összesen 65 fő látogatót számoltunk.

Eleve úgy kértük fel az előadókat, hogy előadásuk publikálásra szerkesztett változatát 2013 év végéig juttassák el hozzánk, mert ebből 2014 folyamán önálló kiadványt szeretnénk megjelentetni. Ezt nem ennek a pályázatnak a terhére terveztük be, de a konferencia hosszabb távú szakmai hatása miatt mindenképpen ez lesz majd a fő eredmény.

II. Benda Kálmán könyvtárának felavatása – Emlékkonferencia a 100 éve született Benda Kálmán tiszteletére (2013. november 27.)

A konferencia előkészítése 2013 tavaszán kezdődött. A szakmai szervezésre Szijártó István docent (ELTE BTK Történeti Intézet), Benda Kálmán egykori tanítványát kértük fel. Javaslatára kibővítettük az eredeti koncepciót, és Benda Kálmán mellett fiáról, a 70 éve született Benda Gyula történetéről is megemlékeztünk – különös tekintettel arra, hogy a Benda-könyvtár átadása valamennyi Benda-örökösnek köszönhető. Az előkészítés az előadókkal való egyeztetéssel és a terem lefoglalásával, valamint a Benda-könyvtár polcainak elkészíttetésével folytatódott. Honlapunkon az egész év folyamán havonta frissített publikációkat tettünk közzé Benda Kálmán életéről és munkásságáról (Orosz Anna), előre jelezve az őszi konferenciát is. Figyelemmel kísértük a más szervezetek által tervezett/rendezett Benda-émlékprogramokat, ily módon bővítve a lehetséges érdeklődők, résztvevők számát.

A konferencia végleges programja a következő lett:

Benda Kálmán születésének 100. évfordulóján, **2013. november 27-én** a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye szervezésében.
A konferencia a Nemzeti Örökség Intézete közreműködésével és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával jött létre.

HELYSZÍN: a Dunamelléki Református Egyházkerület Székházának Díszterme: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

PROGRAM:

11.00-13.00: Benda Kálmán hagyatéka

Péter Katalin: „Felelősek vagyunk.” Benda Kálmán hivatástudata
Óze Sándor: „Magyarország a kereszténység védőbástyája.” A magyar nemzeti hivatástudat a 16. században
Zászkaliczky Márton: A szerencsi kiáltvány és fordításai. A Bocskai-felkelés politikai üzenetei Európának
Szabó András Péter: A Bocskai-felkelés képe a lőcsei krónikákban

kávészünet

Pálffy Géza: A Szent Korona Bethlen Gábor fejedelem birtokában (1619–1622).

Egy korona-itinerárium összeállításának lehetőségeiről

Szentpéteri Márton: A szabadkőművesség szerepe a magyar felvilágosodásban

Berecz Ágnes: Benda Kálmán két korszaka a Ráday Gyűjteményben

13.15 Szabó István püspök ünnepélyesen átadja a Benda Könyvtárat

ebédszünet (szendvics, frissítő, kávé)

14.30-16.30 Benda Gyula emlékezete

Bácskai Vera: Benda Gyula – barát és társ a munkában

Kövér György: Benda Gyula mint gazdaságtörténész

Czoch Gábor: Benda Gyula, az Atelier és az Annales történetírása Magyarországon

Melegh Attila: A demográfia és Európa régiói a 18. századtól

kávészünet

Sasfi Csaba: Keszthely monografikus kutatása és az oktatás társadalomtörténete

Lugosi András: Népiségtörténet. Az első társadalomtörténeti paradigma a magyar történetírásban?

K. Horváth Zsolt: Benda Gyula és a historiográfiai gondolkodás

16.30-17 Zárzó helyett

Benda Borbála: Egy főúr mindennapjai a Magyar Királyságban az 1650-es években

(Rákóczi László naplója alapján)

Benda Gyula: A kálvinizmusról (az írást felolvassa: Sebők Magda)

Az elkészült *Meghívót* nyomtatott, illetve pdf formátumban postai és elektronikus úton elküldtük ki célzottan a történettudományi kutatók és oktatók számára (ez alkalommal is igénybe vettünk több levelezőlistát), illetve más könyvtáraknak és személyes csatornákon keresztül is ajánlottuk a rendezvényt.

A médiában szintén hírt adtunk a készülő rendezvényről. Saját honlapunkon, a Parókia református portálon és a Reformátusok Lapjában is közzétettük a meghívót. Plakátok is készültek a programról, amelyeket az egyetemeken helyeztünk el.

2013. november 27-én a Dunamelléki Református Egyházkerület Székházának Dísztermében lezajlott a konferencia a következő előadásokkal:

Péter Katalin: „Felelősek vagyunk.” Benda Kálmán hivatástudata

Óze Sándor: „Magyarország a kereszténység védőbástyája.” A magyar nemzeti hivatástudat a 16. században

Zászkaliczky Márton: A szerencsi kiáltvány és fordításai. A Bocskai-felkelés politikai üzenetei Európának

Szabó András Péter: A Bocskai-felkelés képe a lőcsei krónikákban

Pálffy Géza: A Szent Korona Bethlen Gábor fejedelem birtokában (1619–1622). Egy korona-itinerárium összeállításának lehetőségeiről

Szentpéteri Márton: A szabadkőművesség szerepe a magyar felvilágosodásban

Berecz Ágnes: Benda Kálmán két korszaka a Ráday Gyűjteményben

Szabó István püspök ünnepélyesen átadja a Benda Könyvtárat – ebédszünet

Bácskai Vera: Benda Gyula – barát és társ a munkában

Kövér György: Benda Gyula mint gazdaságtörténész

Czoch Gábor: Benda Gyula, az Atelier és az Annales történetírása Magyarországon

Melegh Attila: A demográfia és Európa régiói a 18. századtól

Sasfi Csaba: Keszthely monografikus kutatása és az oktatás társadalomtörténete

Lugosi András: Népiségtörténet. Az első társadalomtörténeti paradigma a magyar történetírásban?

K. Horváth Zsolt: Benda Gyula és a historiográfiai gondolkodás

Zárszó helyett

Benda Borbála: Egy főúr mindennapjai a Magyar Királyságban az 1650-es években (Rákóczi László naplója alapján)

Benda Gyula: A kálvinizmusról (az írást felolvassa: Sebők Magda)

Képek a rendezvényről:

A konferencia ebédszünete előtt a látogatók megtekinthették az erre az alkalomra összeállított kamarakiállítást Benda Kálmán életútjáról (Orosz Anna), az átadott Benda-különgyűjteményt (mintegy 6000 magyar és idegen nyelvű történeti monográfia, lexikon, tanulmánykötetek, konferenciakötetek, doktori értekezések, folyóirat-sorozatok).

A lezajlott konferenciát nagyon eredményesnek ítéltük: az egész nap folyamán 180 fő résztvevőt számoltunk.

Az előadókat ebben az esetben is arra kértük fel, hogy előadásuk publikálásra szerkesztett változatát 2014 január közepéig juttassák el hozzánk, mert ebből 2014 folyamán önálló kiadványt szeretnénk megjelentetni. Ezt sem ennek a pályázatnak a terhére terveztük be, de ily módon szeretnénk megőrkíteni az elhangzottakat.

A rendezvényről beszámolót közölt a Parókia portál (<http://www.parokia.hu/hir/mutat/5106/>).

Ezt a beszámolót nyilvánossá tettük honlapunkon: www.rgy.hu (Tevékenységeinkről menüpont).

Budapest, 2014. január 21.

Berecz Ágnes
gyűjteményigazgató